

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

CCCXI. Addictus mannumissus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

fecisset. Vos ergo, qui duobus judiciis esse dicitis damnatum, explicare, quid aliud obiectum sit altero, quæ differentia duorum judiciorum fuerit. Eadem adultera dicebatur, iidem testes producebantur, iisdem argumentis premebatur. ² Hac scilicet improbitate qua unius causæ vultis duo esse judicia, potestis & illo modo æstimare iudicium, quam inique ipsa pœna petatur à viro forte. Statuamus duos esse, adulterum, qui bis adulterium commiserit: adulterum, qui bis damnatus sit. De illo ea dico, Duo cubacula irruisti, duobus maritis injuriam fecisti, duas familias incerta stirpe confudisti. Huic tu quid objicis? indignatus es quod damnatus esses: sententiæ iudicum repugnasti: persuadere tibi ipse non potuisti esse te nocentem. Egregiam Hercules gratiam viris fortissimis reddimus: hic si magistratus esse voluisset, honores gessisset: si sacerdos esse, templis præfuisse: hoc egit præmio suo ut ignominiosus esset: detrahe illi, quod fortiter fecit; detrahe quod optavit; non est ignominia: Nondum atrocitas erat. Qualecunque crimen donari meritis, donari virtuti potest.

CCCXI.

Addictus manumissus.

ADDICTUS, DONEC PECUNIAM SOLVERIT, SERVIAT.
Qui habebat domi addictum, testamento omnes servos manumisit: petit addictus ut liber sit.

DECLAMATIO.

Intelligimus nihil nobis in hac causa verendum magis, quam communem quendam omnium, qui in libertatem afferunt, favorem: contra quem non id modo à nobis intelligimus esse dicendum, ut præcipue jus tueamur: sed illud

¹ Quid aliud obiectum sit altero.] Sic & Thaddæus. & Rodius, adultero. Male. Altero, intelligo iudicio. Idem.
² Hac scilicet improbitate.] & Rodius, improbitas est, & claudit periodum post rō iudicio. Lege. Ex hac scilicet improbitate, qua unius causæ volunt duo esse iudicia, potestis & illud modo æstimare, iudices, quam inique ipsa pœna petatur à viro forti. Idem.

illud etiam, non minus pro eo esse, contra quem videmur agere, ¹ si tamen explicet fidem, quod nos contendimus. Id enim hodie quæritur, an servus sit: de liberalitate ejus, qui nos hæredes instituit, nihil querimus. Servos manumisit. Nunc cui controversia movetur? num inviti eos, tristesque in numero civitatis aspiciamus? Alia nobis ratio cum debitoribus, alia cum ingenuis: neque nos fugit, velut in contrarium ire litem. Nam si quis ex nobis istum servum vocaret, multa habebat profecto quæ pro se diceret, per quæ ingenuus videretur. Quid enim lex dicit? **ADDICTUS DONEC SOLVERIT, SERVIAT**: ut opinor, non **SERVUS SIT**. ² Plurimum autem refert, an servire merito dicamus: & eos qui in piratas inciderint, & eos qui ab hoste sint capti. Id quod ingenuis natura dedit, nulla fortunæ injuria eripi potest. Id quamvis nulli non vestrum existimo esse manifestum, quibusdam tamen confessis argumentis ostendere volo. ³ Ante omnia servus hic habet nomen, est in censu, aut in tribu. Quorum nihil (ut opinor) deprehendi in servo potest. Aut intervenit ea conditio, ut servire debeat, donec solverit. Hoc ipsum

servi

¹ Si tamen explicet fidem.] Hoc est, si debitum solvat. *Ærodius*.

² Plurimum autem refert, an servire merito dicamus.] A sensu non alienum est, quod quidam apud *Ærod.* Plurimum autem refert, an servire, an servum esse dicamus. Servire merito dicimus. Sed nimis inculcatur verborum. *Serviat, ut opinor; non servus sit. Plurimum autem refert.* Satis commode hic intelligi puto, utrum istorum duorum dixerit lex. Sequentia deleta particula, ut illi: *Servire merito dicimus & eos.* *Gronovius*.

³ Ante omnia servus hic habet nomen.] Hæc & quæ sequuntur omnino conveniunt cum his quæ ab eodem Quintiliano tractantur lib. 5. cap. 10. & lib. 7. cap. 4. Aliud est (inquit) servum esse, aliud servire, qualis esse in addictis quaestio solet. Qui servus est, si manumit-

titur, fit libertinus. Servus invito domino libertatem non consequetur: addictus, solvendo citra voluntatem domini, consequetur. Ad servum nulla lex pertinet. Propria liberi, quæ nemo habet nisi liber, prænomen, nomen, cognomen, tribum: habet hæc addictus. Igitur aliud est, servum esse; aliud servire aut in servitute esse: ut aliud in libertate esse, aliud liberum esse. *Decl. CCCXL. infra.* Hinc *Papinianus* l. uxori usufructu. ff. de usu & usufr. lega. *Scorpium servum meum Semproniarum concubinæ meæ servire volo: non videtur proprietas servi relicta, sed usufructus* *Ærodius.* *Ante omnia servus hic habet nomen.* Expunge *et servus.* Non enim concedit servum esse. *Florus* 3. 16. *C. Graicum hominem sine tribu, sine nomine.* *Gronovius.*

servi non est, habere in sua potestate, quando desinat, servire. Fingite enim, iudices, aut oblatam esse ab illo pecuniam: aut ex hoc testamento pronuntiatione vestra liberum fieri, num inter libertinos futurus est? Non ut opinor. Atqui si illud in confesso est, eum, qui à servitute in libertatem veniat, non esse alio quam libertini loco, hic solutus hac necessitate, tam ingenuus futurus sit, quam fuit: manifesto ne hodie quidem servus est. Alia quoque complura sunt, quæ intueri licet, si velitis. Servus aut domi natus est, aut relictus hæreditate, aut emptus. Hunc ex quo genere servorum ponitis? domi natum esse se non dicit, ne emptione quidem, aut hæreditate relictum. Pendet igitur omnis hæc conditio ex fœnore. Quid sequitur? ut nomen sit. Hæc ad ipsa testamenti verba. Libet tamen scrutari etiam defuncti voluntatem, qua nihil potentius apud nos, nihil nostro animo sacratius esse debet. Credibile est igitur hoc eum sensisse, ut liberum esse vellet etiam adductum. Servos cur manumiserit, manifestum est: delectatus est officiis, referre voluit gratiam obsequio: alius ægrum curaverat, alius peregrinantem sequutus erat, alius inter tot occupationes domesticas custodierat, alius hoc ipsum fœnus exercuerat: voluit liberos esse quos amaverat, à quibus amatum esse se rediderat. Huic vero quid debuit nisi iram? durum tamen videtur, & inhumanum solum hunc esse in vinculis, & in servitute. Ante omnia si quid asperitatis in lege est, quæ addictos servire iussit, donec solverent, num igitur exigitis, ut dicamus aliqua pro lege? Non est nostræ mediocritatis, non officii, ea quæ prudentissimi majores constituerint, tentare defendere. Verum tamen si intueri velitis, quid æquius constitui potest, aut quo alio custodiri patrimonia vestra, fortunæ sustineri possunt? an vero pecuniam aliquis accepturus, per omnia vitia exhauriet, ut non alligetur ad aliquam solvendi necessitatem? Dura vincla alicui videntur, dura conditio servitutis: reddat, quod accepit. Istic non servitus con-

H h

stituta

stituta est, sed illud, quod justissimum est, reddendæ pecuniæ causa.

CCCXII.

Heredes de deposito.

Quidam à commilitone ejusdem ordinis depositum petebat: negavit ille se accepisse. Cum res sine teste esset, occidit cum à quo petebat, & se. Petitoris hæres, petit ab hærede alterius commilitonis.

DECLAMATIO.

SI pecunia tantum in causa litis esset, parem videremur litigandi habere rationem: nunc illud quidem nobis extra ordinem accidit, quod litigandum est etiam propter ipsum, ne sine causa perierit. Plurimum autem fallitur, si quis eandem conditionem putat hujus judicii ac prioris. Desit esse sine teste. Ergo jam priori non erat satis proficere: mihi, non mediocre argumentum est. Si quis enim testis idoneus fuisset, videretur hujus fiducia calumniatus: quid in causa est præter veritatem, ut aliquis id petat, quod probari non possit? Et inficiandi quidem depositam pecuniam manifesta ratio est, cupiditatis, lucri: petendi etiam non depositam, si quæ probationis spes, eadem causa sit. Cum quidem aliquis dicit, Deposui apud te, scis ipse: quid aliud videtur advocare quam Deos testes? Dicite igitur causam, quare petierit, si non deposuerat? Habere pecuniam potuit, manifestum est: & ipse reliquit hæredes, & is qui ejusdem ordinis fuit. Multas deponendæ pecuniæ intervenire rationes inter milites manifestum est: longum iter incidit, periculosa expeditio. Si deponenda sit, ubi credibilis est deponi, quam apud hominem ejusdem ordinis? Nam præter id, quod facilius speratur fides ex pari, est quædam ejusdem ordinis conjunctio: nec apud inferiorem deponi solet, cum adeo deponatur, ut recipiatur: credibile est ergo apud hominem ejusdem ordinis deposuisse.

[Nunc illud quidem.] Scribe: nunc | quod litigandum est etiam propter ipsum. illud quoque extra ordinem nobis accidit, | Vel id ipsum. Gronovius,